

NELIPÜHA AD 2025

Jh 14:23–29 (Hs 36:24–28; Ap 2:1–13)

22 [Talle ütles Juudas, mitte Iskariot: «Issand, mis see on, et Sa näitad ennast ainult meile ja mitte maailmale?»]

23 Jeesus vastas talle: «Kui keegi armastab mind, küll ta peab minu sõna, ja minu Isa armastab teda ja me tuleme ja teeme eluaseme tema juurde.

24 Kes mind ei armasta, ei pea mu sõnu. Ja sõna, mida te kuulete, ei ole minu, vaid Isa sõna, kes minu on saatnud.

25 Seda ma olen teile rääkinud teie juures viibides.

26 Aga Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, Tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud.

27 Rahu ma jätan teile, oma rahu ma annan teile. Mina ei anna teile nõnda, nagu maailm annab. Teie süda ärgu ehmugu ega mingi araks!

28 Te kuulsite, et ma ütlesin teile: «Ma lähen ära ja tulen tagasi teie juurde. Kui te mind armastate, küll te siis rõõmustate, et ma lähen Isa juurde, sest Isa on suurem kui mina.»

29 Ja nüüd ma olen teile seda öelnud, enne kui see sünnib, et te usuksite, kui see sünnib.»

[Ütleb Talle Juudas – mitte see Iskariotist: «Issand, ja mis on juhtunud, et Sa kavatsed ennast avaldada meile ja mitte maailmale?»] Jeesus vastas ja ütles talle: «Kui keegi mind armastaks – ta peab mu sõna! Ja minu Isa armastab teda ja me tuleme tema juurde ja teeme tema juurde eluaseme. Kes mind ei armasta, ei pea minu sõnu – ja sõna, mida kuulete, ei ole minu oma, vaid minu Läkitanu, Isa oma. Neid asju olen ma teile rääkinud teie juures viibides. Eestkostja aga, Püha Vaim, kelle saadab Isa minu nimel, Tema õpetab teile kõike ja tuletab teile meelde kõike, mida mina olen teile ütelnud. Rahu ma jätan teile, minu oma rahu ma annan teile. Mitte nagu maailm annab, ei anna ma teile – ärgu olgu teie süda ehmunud ega hirmul! Te olete kuulnud, et mina olen teile ütelnud: «Ma lähen ära ja tulen teie juurde.» Kui te mind armastaksite, te oleksite rõõmustanud, et ma lähen Isa juurde, sest Isa on minust suurem. Ja nüüd ma olen teile ütelnud, enne kui see sünnib, et kui see sünnib, te usuksite.»

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku¹, tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.² Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

¹ Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

² Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud³, millele lisandub jüngeritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuletab Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekuumenite ja usklite missaks.⁴ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiva ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklite missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Ütles – λέγει – «ütleb».⁵

Juudas – nimi Ἰούδας tuleneb heebrea nimest יהודה – «ülistatu», «kiidetu».

Iskariot – ὁ Ἰσκαριώτης – [hüüd-] nimi Ἰσκαριώθ võib tuleneda heebrea sõnast שׂרָא – «mees» – ja aramea sõnast כְּרִית – «linn», tähendades niisiis «linnamees». See võib aga olla ka kohanimi – sellisel juhul oleks tähenduseks «Kerioti mees».⁶

³ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁴ See seletaks ka – arkaandistsiipiini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

⁵ Viimases eestikeelses redaktsioonis (ja EELK Kirikukäsiraamatu Lugemiste raamatus) on originaalis kasutatud oleviku ajavorm tõlgitud tihtipeale lihtminevikuks. Tegemist on kahetsusväärse stilistilise eksimusega, kuna oleviku kasutamine taolistes kohtades on oluline jutustuse dünaamika tajumiseks.

⁶ Kõlab kokku üsna irooniliselt: Juudas Iskariot – «kõrgekskiidetud linnamees». Vanas Testamendis, eriti selle vanemas osas, kujutatakse linna vastandina maale sageli kõigi pahede pesana (alates sellest, et esimese linna rajas Kain – 1Ms 4:17). Kas siin on peidus vihje või hinnang Juudas Iskarioti loomusele, on raske ütelda.

Issand – κύριε – sõna κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Näitad – ἐμφανίζειν – sõna ἐμφανίζω – «näitama», «avaldama», «teatavaks tegema», «ilmutama» – koosneb seesütlevast eessõnast ἐν ja verbist φαίνω, mis omakorda tuleneb sõnast φῶς – «valgus» – ja tähendab «valgustama», «valge ette tooma», «ilmutama», «ilmuma», «nähtavaks saama».

Maailmale – τῷ κόσμῳ – sõna κόσμος tähistab korrastatud ilmaruumi, maailma, ülekantult ka inimkonda, samuti maailma («selle ilma») asjadekorraldust; sellel sõnal võib olla ka negatiivne, vaenulik tähendusvarjund («jumalatu maailm»).

Jeesus – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יהושע ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Armastab – ἀγαπᾷ – sõnasõnalt: «armastaks» (tingiv kõneviis). Sõna ἀγαπάω tähendab «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellegi järele] janunema/õhkama».⁷

Küll ta peab – τηρήσει – sõna τηρέω tähendab «hoolega hoidma», «tähelepanelikult kuulama/kuuletuma», «talletama», ka «[millestki kinni] pidama». Originaalis kasutatakse siin kõnealuse kindlale sündimisele viitavat tuleviku ajavormi.

Teeme – ποιησόμεθα – Sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».⁸

Eluaseme – μονήν – sõna μονή – «asupaik», «eluase» – tuleneb verbist μένω – «viibima», «paigale jääma», aga ka «püsima [jääma]», «vastu pidama».

On saatnud – πέμψαντός – sõna πέμπω tähistab enamasti kellegi saatmist mingi kindla ülesande ja/või eesmärgiga.

Lohutaja – ὁ...παράκλητος – sõna παράκλητος tähendab «lohutaja», «trööstija», «eestkostja», «advokaat», «eestkõneleja», «kõneisik».⁹

Vaim – τὸ πνεῦμα – sõna πνεῦμα tuleneb verbist πνέω – «hingama», «puhuma» – ja tähistab sarnaselt heebrea sõnale רוּחַ nii vaimu, tuult kui ka hingeõhku.

⁷ Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea אָהַב – «armastama», «[kellegi järele] õhkama».

⁸ Muuhulgas on siit pärit sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või: «Meie oleme Tema poeem...»

⁹ Uues Testamendis kasutatakse seda sõna nii Püha Vaimu kui Jeesuse kohta (Jh 14:16.26; Jh 15:26; Jh 16:7; 1Jh 2:1).

Rahu – ειρήνην – sõna ειρήνη tähistab nii rahu vastandina sõjale, kui ka üldist heaolu, üksmeelt, harmooniat.

Süda – ή καρδιά – sõna καρδιά – «süda» – tähistab piltlikult n-ö sisemist inimest, s.t eneseteadvust, eriti hinge ja vaimu keskmena, mõtete, tunnete, soovide, igatsuste, püüdluste «asupaigana», elujõu ja tahte allikana.

Ärgu ehmugu – μη ταρασσέσθω – sõna ταρασσω tähendab «ehmatama», «häiritud olema», ka «segaduses olema».

Usuksite – πιστεύσητε – sõna πιστεύω – «uskuma», «[midagi] tõeks pidama», «[milleski] veendunud olema», «[millelegi oma] usaldust panema» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Sisuline analüüs¹⁰

Johannese evangeeliumi neljateistkümnenda peatüki keskseks teemaks on jüngrite julgustamine. Kannatusteks ja surmaks valmistuv Jeesus teab, et jüngrid heituvad Temaga sündivat nähes, ning vastandab nende hirmule ja teadmatuses tulenevale muresemisele rahu ja kindluse, mis rajanevad teadmisel, et kõik, nii olevik kui tulevik, on Jumala käes, ja et Tema, Jumala Poeg, on oma Isaga lahutamatult üks: «Teie süda ärgu ehmugu! Uskuge Jumalasse ja uskuge minusse! Uskuge mind, et mina olen Isas ja Isa on minus.» (Jh 14:1.11)

Jeesus kinnitab jüngritele, et mida nad iganes Tema nimel paluvad, seda Ta teeb, «et Isa saaks kirkastatud Pojas» (Jh 14:13) – siin ei ole pearõhk mitte jüngrite palve väel (ega vägevusel), vaid Jeesuse isiku reaalsusel Jumala tõelise Pojana, kes on üks Isaga. Sellele töotusele järgneb vahetu manitsus või julgustus (või hoopis tõdemus), et Jeesuse jüngrid, kui nad Teda armastavad, peaksid või peavad Tema käske.

Jeesuse töötused ja ligiolu on kättesaadavad neile, kes Teda armastavad, ning jäävad kättesaamatuks neile, kes Teda ei armasta: «Kes mind ei armasta, ei pea mu sõnu.» (Jh 14:24) Jeesuse armastamine on lahutamatult seotud Temasse ja Isasse uskumisega, kusjuures Jumal on ainult nende Isa, kes usuvad Jeesusesse ja Teda armastavad: «Kui Jumal oleks teie Isa, siis te armastaksite mind, sest mina olen pärit Jumalast ja tulnud siia. Mina ei ole ju tulnud omapäi, vaid Tema on minu läkitanud.» (Jh 8:42)

Jeesuse sõna, s.t Tema käskude, pidamine võrsuub armastusest Tema vastu ning Jeesuse armastamine teostub Tema käskude pidamise kaudu. Jeesuse käskude – või, nagu vanemates eestikeelsetes piiblitõlgetes, käsusõnade – all ei tule mõista mitte üksikuid

¹⁰ Järgnevalt on osaliselt kasutatud 2023. aasta Nelipüha tekstikäsitlust (Jh 14:15–21).

konkreetseid käske või korraldusi, vaid kõiki Jeesuse sõnu ja töotusi, eriti sel kujul, nagu need on esitatud Johannese evangeeliumis. Eeskätt on taoliseks «käsuks» Jeesuse kui tõelise valguse juurde tulemine, Tema vastuvõtmine, Temasse uskumine – selle uskumine, et Jeesus on Jumala Poeg, kelle nimesse uskumine teeb uskujaist Jumala lapsed ja toob neile igavese elu.

Neile, kes Jeesust armastavad, on Ta töötanud, et Ta näitab ennast neile – neile ja mitte maailmale, kes Teda ei armasta ega usu Temasse (vrd Jh 14:21j). Originaalis kasutatakse siin sõna ἐμφανίζω, mis tähistab eeskätt millegi kohaloleva nähtavaks ja äratuntavaks tegemist, justkui seesmist valgustatust¹¹, mille eelduseks on Jeesuse sõnul armastus.¹² Jeesus näitas ennast pärast ülestõusmist jüngeritele, lubas Toomal isegi oma haavu katsuda, andestas Peetrusele salgamise ja usaldas tema kätte oma karja eest hoolitsemise, kinnitades omadele, et Ta tuleb [ihulikult] tagasi – kuigi Ta ei ütle, millal täpselt see sünnib (vrd Jh 21:22).

Juuda küsimus Jeesusele Jh 14:22 on kummaline – paraku ei anna eestikeelne tõlge seda adekvaatselt edasi. Juudas küsib: κύριε καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ – sõnasõnalt: «Issand, ja mis on juhtunud, et Sa kavatsed ennast avaldada meile ja mitte maailmale?» Taoline hämmastunud või isegi jahmunud küsimus näib viitavat vastuolule tunnistusega, et Jeesus on «Jumala Tall, kes kannab ära maailma patu» (Jh 1:29), «maailma Päästja» (Jh 4:42); et Jumal ei ole «läkitanud oma Poega maailma, et Ta kohut mõistaks maailma üle, vaid et maailm Tema läbi päästetaks» (Jh 3:17), sest Ta on nõnda «maailma armastanud, et Ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu» (Jh 3:16). Kuidas siis nüüd nii, mis on juhtunud, et maailm Teda enam ei näe, vaid Ta näitab ennast ainult oma jüngerite valitud hulgakesele (Jh 14:19)?

Jeesus näib Juudale vastates küsimusest mööda rääkivat – tegelikult annab Ta aga väga selge vastuse, mille mõistmiseks on vaja pöörduda tagasi nii Johannese evangeeliumi alguse kui selle juurde, mida apostel Johannes ütleb oma esimeses kirjas: «Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime Tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõe.» (Jh 1:14); «Jah, Elu on saanud avalikuks, ja me oleme näinud ja me tunnistame ja kuulutame teile igavest elu, mis oli Isa juures ja on saanud meile avalikuks. Mida me oleme näinud ja kuulnud, seda me kuulutame ka teile, et teilgi oleks osadus meiega. Meie osadus on osadus Isaga ja Tema Poja Jeesuse Kristusega.» (1Jh 1:2j)

¹¹ Tänapäeva kreeka keeles tähistatakse selle sõnaga ka fotode ilmutamist, eeskätt negatiivfilmilt paberile säritamist.

¹² Ilmselt ei ole tegemist päris sama asjaga, ent mõtteimpulsina tasub meenutada järgmisi ridu Antoine de Saint-Exupéry raamatust «Väike prints»: «Siin on minu saladus. See on väga lihtne: ainult südamega näed hästi. Kõige tähtsam on silmale nähtamatu.» (Öine lend. Tallinn 1966. Lk. 343); «Silmad aga on pimedad. Tuleb otsida südamega.» (Samas. Lk 348)

Kristliku usu keskmeks on Jumala igavese Sõna lihakssaamine – Jumala ainusündinud Poja saamine inimeseks, silmaga nähtavaks ja käega katsutavaks. Võttes pärast oma surma, ülestõusmist ja taevasseminemist need, kes Temasse usuvad, Teda armastavad ja Tema sõna peavad, oma eluasemeks, teeb Ta neist oma lihakssaamise jätkajad: nendes on Ta kirgastatud (Jh 17:10), nendes saab Tema armastus nähtavaks (vrd Jh 13:35) ja kannab rohket vilja (Jh 15:8). See, et Jeesus näitab ennast pärast ülestõusmist üksnes oma jüngritele, ei ole vastuolus Jumala armastusega maailma vastu ega maailma päästmise missiooniga, vaid on osa jumalikust päästeprotsessist – need on Jeesuse jüngrid, kes peavad minema kogu maailma ja kuulutama evangeeliumi tervele loodule, et kõik, kes hakkavad uskuma ja ristitakse, võiksid saada päästetud (Mk 16:15j).

See, kuidas Jeesus ja Isa endale Jeesuse jüngrites eluaseme teevad, erineb sellest, kuidas Jeesus oli seni nende juures viibinud. Inimene võib küll eelistada Jeesuse ihulikku, silmaga nähtavat kohalolu, ent Jeesuse enda sõnul on Tema jüngritele parem, et Ta ära läheb, sest kui Ta läheb, siis Ta saadab neile Lohutaja (Jh 16:7), Tõe Vaimu, kes ei ole mitte ainult nende *juures*, vaid nende *sees*, ning kes juhib nad kogu tõesse (Jh 16:13), neid õpetab ja neile kõik selle meelde tuletab, mida Jeesus oli rääkinud (Jh 16:26). Õpetamine ja meelde tuletamine kuuluvad lahutamatu kokku, kuna see, mida Püha Vaim Jeesuse järgijale põlvest põlve õpetab, ei erine mingil kombel sellest, mida Jeesus ise õpetas – samamoodi, nagu Ta oli kinnitanud, et Tema õpetus ei ole mitte Tema, vaid Tema Läkitanu oma: «Sõna, mida te kuulete, ei ole minu, vaid Isa sõna, kes minu on saatnud.» (Jh 14:24)¹³

Johannese evangeeliumis endas on mitmeid näiteid sellest, kuidas Püha Vaim jüngritele takkajärgi Jeesuse sõnu ja tegusid meelde tuletab ja selgitab:

«Tema jüngritele tuli meelde, et on kirjutatud: «Kiivus Sinu koja pärast neelab mu ära.»» (Jh 2:17)

«Siis, kui Ta oli üles tõusnud surnuist, tuli Ta jüngritele meelde, et Ta seda oli öelnud, ja nad uskusid kirja ning sõna, mis Jeesus oli öelnud.» (Jh 2:22)

«Esialgu Ta jüngrid ei mõistnud seda, aga kui Jeesus oli kirgastatud, siis tuli neile meelde, et see oli kirjutatud Tema kohta ja et nad Temale seda olid teinud.» (Jh 12:16)

«Nüüd siis läks hauda sisse ka see teine jünger, kes esimesena oli hauale tulnud, ning nägi ja uskus. Sest nad ei teadnud veel Kirjast, et Ta peab surnuist üles tõusma.» (Jh 20:8j)

Et täita nende kätte usaldatud ülesannet olla Jumala lihakssaanud Sõna tunnistajad praegu veel jumalatus maailmas, mis ei armasta ei Jeesust ega Isa ega pea nende sõna, ent mida Jumal on nõnda armastanud, et on loovutanud tema eest oma ainusündinud Poja, selleks vajavad Jeesuse jüngrid rahu ja kindlameelsust: «Rahu ma jätan teile, oma rahu ma annan teile. Mina ei anna teile nõnda, nagu maailm annab. Teie süda argu ehmu ega mingi araks!» (Jh 14:27)

¹³ Vrd ka Jh 7:16: «Minu õpetus ei ole minu, vaid Tema oma, kes minu on saatnud.», ja 1Jh 2:7: «Armsad, käsk, millest ma teile kirjutan, ei ole uus, vaid on vana käsk, mis on teil olnud algusest peale.»

On tähelepanuväärne, et Jeesus mitte lihtsalt ei *soovi* jüngritele rahu (tavapärase tervitus- ja hüvastijätuvormelina), vaid kinnitab, et Ta *annab* neile oma rahu. Rahu, mille Jeesus annab, on midagi märksa enam kui see, mille poole püüdleb maailm – isegi siis, kui maailm teeb seda oma parima äratundmise kohaselt. Jeesuse rahu ei piirdu välise julgeoleku ega isegi südame- või hingerahuga, vaid see on tõeline rahu ja lepitus Jumala ja inimestega isegi siis, kui see näib olevat täiesti välistatud. See on rahu, mille tähendus tuleb esile näiteks apostel Pauluse sõnades: «Ära lase kurjal võitu saada enese üle, vaid võida sina kuri heaga!» (Rm 12:21), ja Jeesuse enda manitsuses: «Ärge pange vastu inimesele, kes teile kurja teeb, vaid kui keegi lööb sulle vastu paremat põske, keera talle ka teine ette!» (Mt 5:39) See on rahu, mis lubas Jeesusel nimetada äraandjat oma sõbraks (Mt 26:50) ning ristil piineldes oma ristilööjaile andeksandmist paluda (Lk 23:34). See on rahu, mis pärast Jeesuse taevasseinemist ja Püha Vaimu väljavalamist pani Tema jüngrid rõõmu tundma selle üle, et nad olid arvatud väärt Tema nime pärast teotust kannatama (Ap 5:41).

Just sellepärast ongi oluline, et jüngrite süda ei ehmuks ega oleks hirmul: ahistused, kannatused, teotused ja tagakius, kõik see tuleb, sest jumalatu maailm vihkab nii Jeesust kui Tema jüngreid (Jh 15:18) – sõgeda, arusaamatu, irratsionaalse vihaga, mida võib ehk võrrelda ennast tappa tahtva inimese käitumisega, kes pöörab relva teda tema kavatsusest loobuma veenma tulnu vastu, või rapsimisega, millega uppuja seab ohtu mitte ainult enda, vaid ka teda aidata püüdva vetelpäästja elu. Jeesuse jüngrid vajavad maailmale evangeeliumi kuulutamisel samasugust kindlameelsust ja julgust, nagu need, kelle ülesanne on veenda ümber enesetapja või päästa uppuja: nad peavad olema kindlad oma missiooni õigsuses ja selles, et näiliselt täiesti lootusetult hukkumisele määratud on võimalik päästa – muidugi mitte nende tarkuse või tubliduse, vaid Jeesuse lunastustöö varal ning Tema Püha Vaimu väes.

Nende sõnade kõnelemise hetkel ei olnud Jeesuse jüngrid selleks rahuks veel valmis. Jeesus räägib neile oma äraminekust ning ütleb: «Kui te mind armastate, küll te siis rõõmustate, et ma lähen Isa juurde, sest Isa on suurem kui mina.» (Jh 14:28). Originaalis kasutatakse siin tingivat kõneviisi: Jeesus manitseb või isegi noomib oma jüngreid, öeldes, et kui nad Teda [tõeliselt] armastaksid, siis nad rõõmustaksid, et Ta ära läheb – rõõmustaksid Tema pärast, s.t mitte selle pärast, mida nad Temalt saavad, vaid selle pärast, mis Talle endale osaks saab. Jeesus läheb oma Isa juurde, kelle Ta ütleb olevat endast suurema, rõhutades seeläbi, kui väga Ta oma Isa armastab – täpselt nii, nagu igaüks, kes kedagi tõeliselt armastab, seab armastuse endast ettepoole.¹⁴ Samamoodi peavad jüngrid asetama Jeesuse endast ettepoole – seda enam, et nemad ei ole Jumala lapsed mitte loomu poolest, vaid armu läbi.

¹⁴ Need sõnad ei ole mingil kombel vastuolus õpetusega Isa ja Poja olemusühisusest, sest kes on näinud Poega, see on näinud Isa (Jh 14:9).

Jüngrid ei küündi veel taolise täielikult isetu armastuseni. Samuti jääb neil tublisti puudu julgusest, rahust, kindlameelsusest, usaldusest, lootusest ja usust – aga Jeesus teab, et tuleb tund, mil nad usuvad, mil Püha Vaim tuletab neile meelde, mida Jeesus on rääkinud, ning seletab lahti kõik selle, mis on sündinud: «Ma olen teile seda öelnud, enne kui see sünnib, et te usuksite, kui see sünnib.» (Jh 14:29) Kui nad siis Temast kinni hoiavad ning Temas püsivad, kannavad nad palju vilja ja nende rõõm saab täielikuks. Siis nad mõistavad, mis on tõeline armastus, ning annavad sellesse jäädes Tõe Vaimust juhitud Jeesusest head tunnistust, et jumalatu maailmgi võiks uskuda ja oma Päästja ära tunda.

Jutluseks

Nelipüha koos nelipühanädalaga lõpetab nii kirikuaasta esimese poole kui *Septuagesima* pühapäevaga alanud rohkem kui saja päeva pikkuse perioodi, mille keskmes on Kristuse kannatuste, surma, ülestõusmise ja taevasseinemise pühitsemine.

Nelipüha juhatab sisse kirikuaasta teise poole, mida tihtipeale nimetatakse kiriku poolaastaks. Nelipüha ennast tähistatakse ka kiriku sünnipäevana, kuna sel päeval pidasid Püha Vaimu annist osa saanud apostlid oma esimese jutluse ning seni suletud uste taha varjunud saja kahekümne pealisele kogudusele liideti ristimise läbi juurde kolm tuhat hinge.

Nelipühil Epistlit asendav lugemine Apostlite tegude raamatust (Ap 2:1–13) on EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi igal lugemisaastal sama, erinevad on aga Vana Testamendi lugemine ja Evangeelium. Vanakiriklikku Evangeeliumi (Jh 14:23–31) loetakse EELK lugemiskava järgi paar salmi lühemalt (Jh 14:23–29) esimesel lugemisaastal.

Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Hs 36:24–28) on Jumala töötus tuua omad tagasi paganate keskelt, teha nad neid puhta veega piserdades ja nende sisse oma Vaimu pannes puhtaks ja pühaks ning anda neile senise kivist südame asemele uus, lihane, Jumala Seadust järgiv süda.

See on seesama armastuse käsk, mille Jeesus andis oma jüngritele, töötades, et Ta elab oma Püha Vaimu läbi nende sees, kes Temasse usuvad ja Teda armastavad. Jumal on valanud Jeesusesse uskujate peale ja nende südamesse oma Vaimu, kes neid puhastab, pühitseb, valgustab ja juhatab, kes süütab neis armastuse ning teeb nad võimeliseks kuulutama Jumala armastuse päästesõnumit ka praegu veel jumalatule maailmale, et seegi võiks uskuda ja jumalikku päästet tundma õppida. Selleks annab Jeesus jüngritele oma rahu, mis teeb nad julgeks isegi siis, kui nad peavad kogema viha ja tagakiusu.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Nelipüha on Püha Vaimu väljavalamise päev. Apostel Paulus kirjutab, et Püha Vaimu läbi on meie südamesse valatud Jumala armastus – armastus, mis on saanud nähtavaks selles, et «Kristus suri meie eest, kui me olime alles patused» (Rm 5:5.8) Jumal on andnud oma armastuses kõik meie eest ja meie heaks. Püha Vaim teeb meid sellest teadlikuks, äratab meis usku ja lootust ning teeb meidki võimeliseks tõeliselt armastama – mitte ainult «sõnaga ja keelega, vaid teoga ja tõega» (1Jh 3:18). Jeesus ütleb, et see, kes Teda armastab, peab Tema sõna ja käib Tema käskude järgi – nii, nagu seisab ka prohvet Hesekieli töötuses: «Ma panen teie sisse oma Vaimu ja teen, et te käite mu määruste järgi ja peate mu seadusi ning täidate neid.» (Hs 36:26)
2. Püha Vaim õpetab meid ja tuletab meile meelde kõik, mida Jeesus on rääkinud. Ta annab meile rahu ja kindlameelsuse, juhivad meid tõesse ja kinnitab meid teadmises, et Jeesus on «tee ja tõde ja elu» (Jh 14:6), kellest lahus ei ole võimalik pääseda Isa juurde. Meid armastuses kasvatades vabastab Püha Vaim meid isekusest ning teeb meid võimeliseks rõõmustama sellegi üle, et Jeesus on läinud ära taevasse oma Isa juurde, keda Ta armastab kogu oma olemusega – või õigemini: kelle armastamine ongi Jeesuse tõeline olemus. Küllap Jumala, meie Isa, rõõm saab täielikuks siis, kui Ta näeb, et armastus on saanud meiegi olemuseks.
3. Selle isetu armastuse juurde kuulub äratundmine, et Jumal ei anna oma Vaimu meile mitte ainult meie endi pärast, vaid selleks, et me Pühast Vaimust juhitud, õpetatud ja valgustatud, innustatud ja julgustatud jätkaksime Jeesuse tööd maailma päästmisel. Pärast ülestõusmist oma jüngritele ilmudes ütles Jeesus: «Nõnda nagu Isa on läkitanud minu, nõnda saadan ka mina teid. Võtke vastu Püha Vaim!» (Jh 20:21j) Nelipühal said Jeesuse jüngrid sellest aru: nad läksid välja ja kuulutasid evangeeliumi ning «sel päeval lisati nende hulka umbes kolm tuhat inimest» (Ap 2:41). Apostel Paulus ütleb: «Jumal... lepitas [Kristuses] maailma enesega ega arvestanud neile nende üleastumisi ning on pannud meisse lepitussõna. Meie oleme nüüd Kristuse käskjalad, otsekui Jumal ise julgustaks meie kaudu. Me palume Kristuse asemel: Andke endid lepitada Jumalaga!» (2Kr 5:19j) Püha Vaim, kelle Jumal meisse valab, Tõe Vaim, meie Eestkostja ja Eestkõneleja, teeb selle võimalikuks.